

19. Naše hodnoty a hodnoty světa⁵

Cíl: Žáci přemýšlí o hodnotách, porovnají vlastní hodnoty s hodnotami v textech ve vztahu člověka k přírodě a ostatním živým tvorům. Diskutují a argumentují na téma hodnot, své názory zdůvodňují.

Čas: 45 min.

Pomůcky: vytisknuté texty do dvojic (Příloha Naše hodnoty a hodnoty světa), papír/sešit na poznámky k tématu, psací potřeby

Postup: Žáci si v klidu samostatně přečtou texty. Pak postupně odpovídají na otázky:

1. *Jaké hodnoty jsou v textech popsány? Pojmenujte je, např. sobectví, individualismus...*

Hodnoty si mohou společně sepsat na tabuli/flipchart. Ve dvojici se pak společně zamyslí nad další otázkou:

2. *Jak se k těmto hodnotám vztahuji já, vyznávám ty samé hodnoty? Vyjádřit souhlas/nesouhlas, sympatie/antipatie ...*

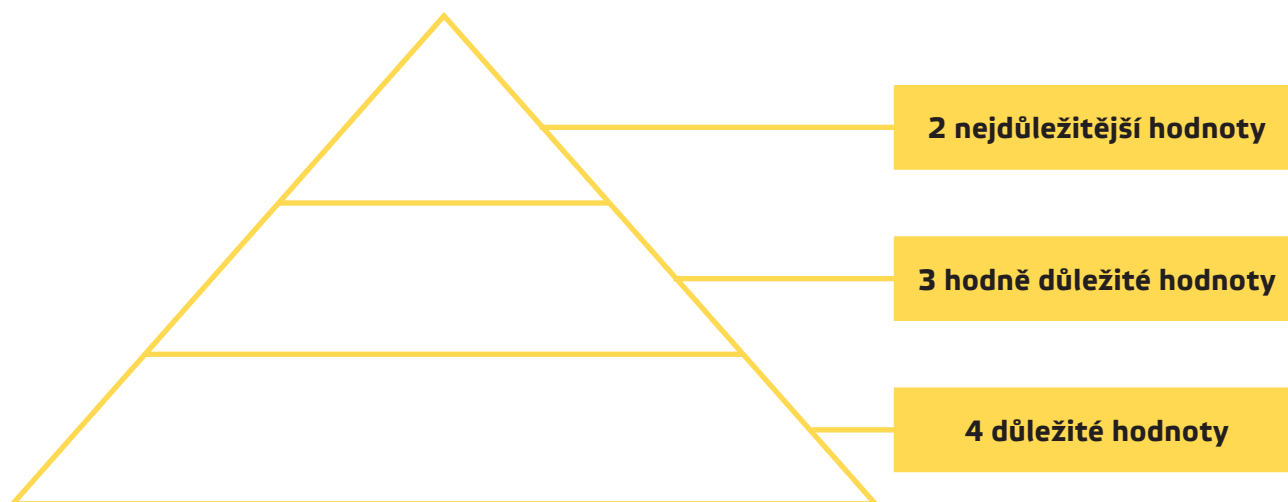
Dvojice se vystřídají a pedagog žákům přidá další otázky:

3. *Jak by se daly tyto hodnoty/postoje změnit? Jaké hodnoty bychom potřebovali pro změnu a řešení globálních environmentálních problémů?*

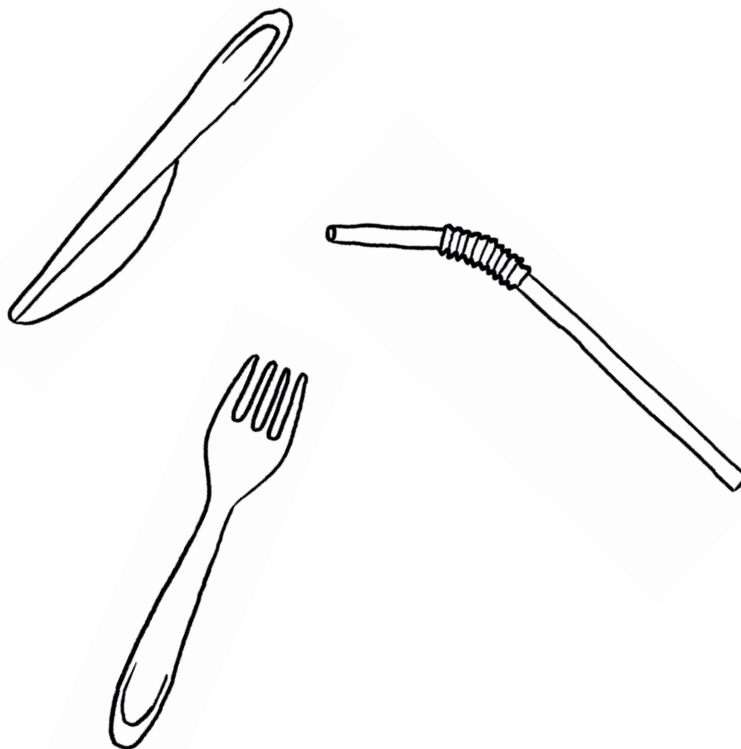
Po rozhovoru a sdílení ve dvojicích, jsou-li dvojice s prací hotovy, žáci vytvoří šestice a každá dvojice se snaží vysvětlit a zdůvodnit svůj výběr hodnot ostatním dvěma dvojicím. Šestice se pak snaží domluvit na společném řazení od nejdůležitější hodnoty po méně hodnotné. Vytvořte ve formě pyramidy společný třídní seznam/žebříček hodnot pro budoucnost. Následuje společná diskuse. Níže je uvedený jednoduchý diagram, který je možné použít k shrnutí.

Společný hodnotový řebříček třídy může mít formu pyramidy:

1. dvě nejdůležitější hodnoty
2. tři hodně důležité hodnoty
3. čtyři důležité hodnoty

Závěrečná diskuse a reflexe: Co se vás v textech dotklo/oslovilo? Co jste si v průběhu aktivity uvědomili, přišli jste na něco? Co by znamenalo převést tyto hodnoty do každodenního života? Máte nějaký konkrétní nápad? Má podle vás smysl o tyto hodnoty usilovat, proč?

Texty

1.

Zuřila strašná bouře. Skončila stejně rychle, jako začala. Hladina moře se zklidnila a ustoupila o několik metrů. Pobřeží zůstalo pokryté blátem, ve kterém se zmítaly a umíraly tisícovky hvězdic. Bylo jich tolik, že pláž jimi zrůžověla. Ten zvláštní jev vzbudil zvědavost mnoha lidí. Přijely i televizní štáby, aby o podivném úkazu natočily reportáž. Mořské hvězdice se už téměř přestaly pohybovat a pozvolna umíraly. Mezi lidmi byl také jeden malý chlapec, který přišel s tatínkem. Smutně se na hvězdice díval. Najednou se tento chlapec tatínkovi vytrhl z ruky, zul si boty a ponožky a rozběhl se na pláž. Sklonil se, nabral do ručiček tři malé hvězdice a běžel je hodit do vody. Pak se vrátil a celou akci opakoval. Z betonového chodníku na něj volal nějaký muž: „Co to děláš, chlapče?“ Chlapec v běhu odpověděl: „Házím ty hvězdice zpátky do moře. Jinak tu na břehu všechny zemřou.“ Muž namítl: „Ale vždyť jich tu jsou statisíce! Stejně je všechny nemůžeš zachránit a stejné je to i všude kolem, na tom nic nezměníš!“ Chlapec se usmál. Vzal do ruky další hvězdici a hodil ji do vody se slovy: „Ale pro tuhle jsem to změnil!“ Ten muž chvíli mlčel, pak se sehnul, zul se a slezl dolů na břeh. Začal také sbírat hvězdice a házet je zpět do moře spolu s chlapcem. Za chvíli se k nim přidala dvě děvčata a už byli čtyři. Po chvíli bylo na pláži padesát, pak sto, dvě stě, tisíc lidí. A nakonec byly zachráněny všechny hvězdice.

Jack Canfield – Mark Victor Hansen: Slepí polévka pro duši

Hodnoty: rodina, láska, vztahy, bohatství, štěstí, závislost, náboženství, péče, naděje, trpělivost, moudrost, porozumění.

2.

Dvěře tu jsou otevřeny
do nejskvělejšího sálu;
zlatem jen se svítí stěny,
strop rubíny vyložený,
pod ním sloupy ze křišťálu.
(...)

Na prahu tu žena stojí,
celá stojí oslepena;
(...)

Na levici dítě nese,
pravou levé mne si oko;
a když trochu ohlídne se,
osmělí a vzpomene,
vzdychne sobě přehluboko
a tak v duši své rokuje:
„Milý bože, co já zkusím
na tom světě nouze, hladu!
Bídě život chránit musím
a zde tolik těch pokladů!

Tolik stříbra, tolik zlata
v podzemní tu leží skrejři!
Jenom hrstku z té hromady
a já byla bych bohata
a byla bych nejšťastnější,
já i moje dítě tady (...)

Chlapce na zem s ruky složí,
klekne a klín rozestírá,
chutě s hromady nabírá,
a do klína stříbro skládá:
„Jistě toto prst je boží,
jenž nás obohatit žádá!“

Béře, béře ze hromady,
klín již plný, sotva vstává,
ještě v šátek sobě dává,
tak ji mámí stříbra vnady!
A když již chce odtud jíti:

ach, zde ještě pacholete!
Jak je ke vši tíži vzíti?
Pacholátko již dvouleté;
vysypati zase štěstí
nezdá se jí dobré býti;
obého pak nemůž' nésti.
A hle, stříbro matka nese!
Dítě se tu na ni třese:
„Mama! — volá, „mama,
mama!“
chytať ji ručinkama.
„Mlč, synáčku!
Mlč, mlč, hochu!
počkej tuto jenom trochu,
hned tu bude zase mama!“

K. J. Erben: Poklad – Kytice

Hodnoty: solidarita, empatie, ohleduplnost, soucit, houževnatost, optimismus, pozitivní myšlení, naděje, víra, láska, život, vzor, motivace, inspirace, alibismus (muž).

3.

Ovšem my, kteří chápeme život, nestaráme se vůbec o čísla. Byl bych rád začal vyprávět tento příběh tak, jak začínají pohádky. Byl bych rád řekl: „Byl jednou jeden malý princ. Bydlil na jedné planetě a ta byla o málo větší než on sám. A ten malý princ potřeboval přítele...” Tomu, kdo chápe život, by se to zdálo mnohem pravdivější. Nechci totiž, aby se má kniha četla lehkově. Je to pro mne velmi bolestné, když mám vypravovat tyto vzpomínky. Je tomu již šest let, co můj přítel odešel s beránkem. Snažím-li se ho tu popsat, dělám to proto, abych na něho nezapomněl. Je smutné zapomenout na přítele. Každý nemá přítele. A mohu se stát jednou takovým jako dospělí, kteří se už nezajímají o nic jiného než o číslice. Proto jsem si tedy koupil krabici barev a tužky.

Je to těžké, v mém věku se dát znovu do kreslení, když se člověk nepokusil o nic jiného než v šesti letech o zavřeného a otevřeného hroznýše! Pokusím se ovšem nakreslit portréty co nejvěrněji. Ale nejsem si tak docela jistý, zda se mi to podaří. Jedna kresba se zdaří, a druhá už ne. Nemohu také dobře vystihnout jeho postavu. Tu je malý princ příliš velký, tam zase příliš malý. Váhám také, jakou barvu dát jeho obleku. A všelijak tápu, hned je to dobře, hned špatně. Zmýlím se možná v některých důležitějších podrobnostech, ale to už mi musíte prominout. Můj přítel nikdy nic nevysvětloval. Asi myslel, že jsem takový jako on. Ale já bohužel nedovedu vidět beránky přes bedničku. Jsem snad trochu jako dospělí. Asi jsem zestárnul.

A. de Saint-Exupéry: Malý princ

Hodnoty: vzpomínky, přátelství, sebevědomí, vztahy, emoce, láska, fantazie, zájem, materiální × duchovní hodnoty, odhodlání, odvaha, tvořivost, nadání, talent, svobodné vyjádření.

4.

Šel pro pytlík a vysypal na stůl spoustu žaludů. Kouřil jsem dýmku a nabídl jsem se, že mu budu pomáhat. Odpověděl, že to je jeho záležitost. A skutečně: když jsem viděl, jak pečlivě to dělá, nenaléhal jsem. To byl náš celý rozhovor. Když dal stranou hromadu dobrých a dost velkých žaludů, odpočítal hromádky po deseti. Vyřadil ještě malé žaludy nebo ty, které byly trochu rozpuklé. Prohlížel je totiž velice důkladně. A jakmile měl před sebou sto bezvadných žaludů, nechal toho a šli jsme spát.

Společnost toho muže přinášela klid. Na druhý den jsem ho požádal, aby mi dovolil u něho celý den odpočívat. Pokládal to za samozřejmé. Přesněji řečeno měl jsem dojem, že ho nic nemůže rušit. Ten odpočinek nebyl pro mne nijak nezbytný, ale byl jsem plný zvědavosti a chtěl jsem se toho dozvědět víc. Pastýř vypustil stádo a zavedl je na pastvu. Než odešel, namočil do vody ve vědru pytlík s pečlivě vybranými a odpočítanými žaludy. Všiml jsem si, že místo hole nesl železnou tyč, asi půldruhého metru dlouhou. (...) Když přišel na místo, které si předem vybral, zarazil železnou tyč do země. Udělal tak vždycky dolů, vložil do něj žalud a potom zahrnul důlek hlínou. Sázel duby. (...) Už tři roky sázel stromy v téhle samotě. Vysázel jich sto tisíc.

(O třicet let později:) Všechno se tu změnilo, dokonce i vzduch byl jiný. Místo prudkých větrů, vysušujících a nemilosrdných, foukal lehký větřík, plný vůní. Z kopců bylo slyšet šumění, podobající se zvuku tekoucí vody. Bylo to šumění větru v lesích. A posléze něco ještě podivuhodnějšího: uslyšel jsem opravdové šplouchání vody.

Jean Giono: Muž, který sázel stromy

Hodnoty: harmonie, rovnováha, moudrost, cílevědomost, odhodlání, vytrvalost, pracovitost, víra, naděje, optimismus, sebevědomí, příroda, krajina, život, zdraví, biodiverzita.

5.

Chtěl bych ti popsat, bratříčku, některé rumunské kraje jako pohádkové země, napůl skutečně a napůl stejně pravdivě, ale tak, jak je vidí děti: bez zbytečností, se zachováním tajemství. Krátce, na několika řádcích. Nebude to průvodce, na jaké jsi asi zvyklý, příručka, která by popisovala všechno, cesty, hotely, letopočty, barvy značek na stromech, jízdní řády, kde zahnout, kde zas jít rovně. Sta zbytečných věcí. Takové knihy nejsou nutné, většinou dokonce hubí fantazii a samostatnost a zabíjejí smysl putování a poznávání. Podstata je jinde. Čím svobodněji půjdeš, tím lépe. Víc zkusíš, víc prožiješ!

Musíš se ale smířit s tím, že možná ani v Rumunsku nenajdeš již všechno úplně stejné, jako jsem to viděl ještě před nedávnem já. I tam se leccos velmi rychle mění, pospěš si! Ale tak tomu bylo vždycky, každý věk si musí vytvořit svůj vzor krásy a divokosti přírody, i já jsem musel. Kdyby vstali z hrobů sta let mrtví domorodci z horních Uher, zaplakali by nad přírodou svého Slovenska, jak jsem ji – v její domnělé divokosti – poznal před lety já. Ta divokost by se jim zdála ubohá a chudá. Nenašli by v lesích divoké zubry. Já jsem zubry nepostrádal, byli vyhubeni dlouho před tím, než jsem se narodil, nepoznal jsem, jak nádherně temně asi duní zem, když běží. Postrádám ale opuštěnost Roháčské doliny, ta se během mého života změnila. A tak tomu bude i s tebou, bratříčku! Divokých věcí ubývá, ale i ty najdeš ještě mnoho krásného! Jen hry osamělých poutníků snad zůstávají dosud stejné.

Miloslav Nevrlý – Karpatské hry

Hodnoty: tradice, kultura, vytrvalost, moudrost, tajemství, sounáležitost, úcta, poznání, nadšení, fantazie, příroda, země, touha.

6.

... a smutný vězeň takto mluví k nim:
„Vy, jenž dalekosáhlým během svým,
co ramenem tajemným zemi objímáte,
vy hvězdy rozplynulé, stíny modra nebe,
vy truchlenci, jenž rozsmutnivše sebe,
v tiché se slzy celí rozplýváte,
vás já jsem posly volil mezi všemi.
Kudy plynete u dlouhém dálném běhu,
i tam, kde svého naleznete břehu,
tam na své pouti pozdravujte zemi.
Ach zemi krásnou, zemi milovanou,
kolébku mou i hrob můj, matku mou,
vlast jedinou i v dědictví mi danou,
šírou tu zemi, zemi jedinou! —

K. H. Mácha – Máj

Hodnoty: vlastenectví, příroda, národ, láska, cit, vnímavost, krása, jedinečnost.

7.

Jak přišli vládní vojáci. Jak do té doby Čerokiové obdělávali bohatá údolí. Jak pořádali svatební tance. Jak se jelen a laň, kohoutek a křepelka radovali při námluvách.

Jak najednou přišli vládní vojáci a nabádali je, aby podepsali papír. Řekli jim, že ten papír určuje, kam až noví bílí osadníci mohou zakládat svá sídla, aby nezabírali půdu Čerokiů. A když to podepsali, přišli další vojáci s puškami a na nich nasazenými dlouhými noži. Vojáci řekli, že slova na papíře změnila svůj smysl. Teď říkají, že Čerokiové musejí opustit svá údolí, své domy a své hory. Že musejí jít daleko směrem zapadajícího slunce, kde má vláda pro Čerokie jinou půdu, kterou bílý muž nechce.

Jak přišli vládní vojáci a zaplnili velké údolí rachotem svých pušek a v noci táboráky. Udělali kolem Čerokiů kruh. Sehnali je z hor a dolin ve stádech jako dobytek a sevřeli je v obklíčení.

Za nějakou dobu, když už měli téměř všechny Čerokie, přitáhli povozy a mezky a řekli Čerokiům, že můžou odjet do země zapadajících slunce. Čerokiům už nezbylo nic. Ale odmítli jet na vozech, a tak jim zbylo aspoň něco. Něco, co se nedá vidět, ani nosit, ani jíst, ale je to přece něco – nevezli se. Šli pěšky. Vládní vojáci jeli na koních před nimi, po stranách a za nimi. Čerokiští muži i jejich ženy a děti kráčeli s pohledem upřeným přímo před sebe, nepodívali se dolů ani na vojáky. Kdesi za nim harašily a řinčely prázdné a teď už zbytečné povozy. Nedokázaly ukrást duši Čerokiů. Vzaly jim zemi, jejich domy, ale Čerokiové nedopustili, aby povozy uloupily jejich duši.

F. C. Carter – Škola malého stromu

Hodnoty: chamtivost, nečestnost, podvádění, manipulace, lež, násilí, moc, nespravedlnost (bílý muž) spojení s přírodou, hrdost, nezdolnost, soudržnost, smysl pro spravedlnost, naděje

8.

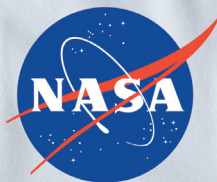
Na jaře je doba, kdy se vlčí rodina stěhuje z oblasti, kde vyvádí mladé, do loveckého revíru. K tomu je potřeba překonat i řeky. Dospělí plavou napřed a ukazují mladým, jak na to. Vyjí z druhého břehu a vybízejí je, aby je následovali. Pozorovala jsem, jak se jedno štěně neodvažovalo do vody jednu tlapku a zoufale zas ustoupilo. Nakonec za ním připlavala starší sestra, chňapla po klacku, který ležel na břehu, a přetahovanou přivedla mládě na jiné myšlenky. Pak ho klackem nalákala do vody, a pomohla mu tak na druhou stranu. Ve vlčí rodině je každý člen důležitý a zastává místo, kde je ho třeba. Jeho místo neurčují rodiče ani vůdčí vlci. Mladí vlci se spíš učí poznávat své silné a slabé stránky a v případě nouze sami zaskakují a pomáhají.

E. H. Radingerová – Moudrost vlků

Hodnoty: rodina, odvaha, radost, spolupráce, soudržnost, poznání a učení, ochota pomoci, obětavost, odpovědnost

19. Příloha Zachraň planetu

verze 1

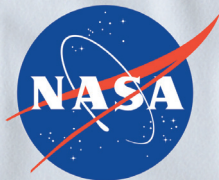

U P O Z O R N Ě N Í

Na planetě Zemi zavládlo extrémní počasí. Země Evropy sužuje dlouhodobé sucho, vůbec neprší. V Americe řádí hurikán s přívalovými dešti a ničí vše, co mu přijde do cesty. Ve Španělsku kvůli vyprahlé zemi vládou obrovské požáry. Vše se hroutí. Lidé si neví rady. V České republice téměř rok nepršelo. Dochází nám voda ve studních, nesmíme zalévat zahrady, ani napouštět bazény. Kohouty s vodou v domácnosti jsou od večera do rána zavřeny, aby se omezilo sprchování, toalety již někteří splachují použitou vodou z myčky nebo pračky. Kvůli suchu se neurodilo dostatek plodin na polích, měli bychom potraviny dovážet, ale protože je celosvětová krize, málokdo nám zásoby potravin prodá. Farmy, které chovají zvířata závislá na seně, musely svá zvířata z větší části utratit, protože neměla dostatek žrádla na zimu.

V Ý Z V A

Vy jste tým výzkumníků NASA. Můžete se pokusit odvrátit klimatické změny a zachránit lidstvo i planetu! TEĎ! Máte na to 35 minut. Pokud to nestihnete, svět se nehroučí, ale osud lidstva je nejistý.

U P O Z O R N Ě N Í

Žijete ve městě Lamberk. Bohužel poslední tři roky máte velké problémy s počasím. Zavládlo velké sucho, vůbec neprší. V lesích kolem města jsou časté požáry. Dochází vám voda ve studních, nesmíte zalévat zahrady ani napouštět bazény. Kohouty s vodou v domácnosti jsou od večera do rána zavřeny, aby se omezilo sprchování, toalety již někteří splachují použitou vodou z myčky nebo pračky. Kvůli suchu se neurodilo dostatek plodin na polích. Farmy, které chovají zvířata závislá na seně, možná letos budou muset svá zvířata z větší části utratit, protože je nebudou mít čím krmit.

V Ý Z V A

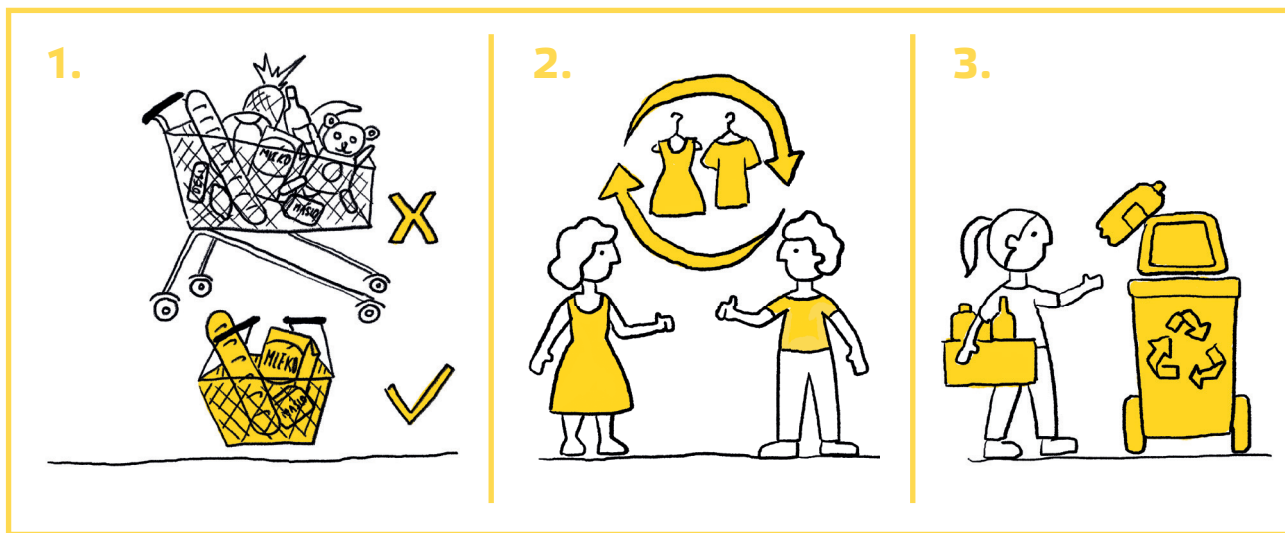
Vy jste tým teenagerů, který chce situaci změnit. Můžete se pokusit odvrátit hrozbu a zachránit vaše město! TEĎ! Máte na to 35 minut. Pokud to nestihnete, město se nehroučí, ale jeho osud a osud obyvatel je nejistý.

60044-10 20 144 20444-1
 44444! 4444444 4444444
 20 144 60044-14 2044
 0-144 1444, 44 4444
 644244400-1- 1-0-, 44 2442-
 4424444- 44 604444- 4
 4444444- 44 0-, 44 44
 1-0244 24444444- 4 2444444
 644444- 2444444444!

00000-10 20 100 00000-1
 10000! 1000000 1000000
 10000 20 100 00000-10
 100 0-100 1000, 100 100
 0000000-1- 1-0-1, 100
 10000- 100000- 100
 00000 100- 0 100000-
 1000-1, 100 100000 100
 1-0000 10000000- 0
 1000000 00000-1, 1000000!

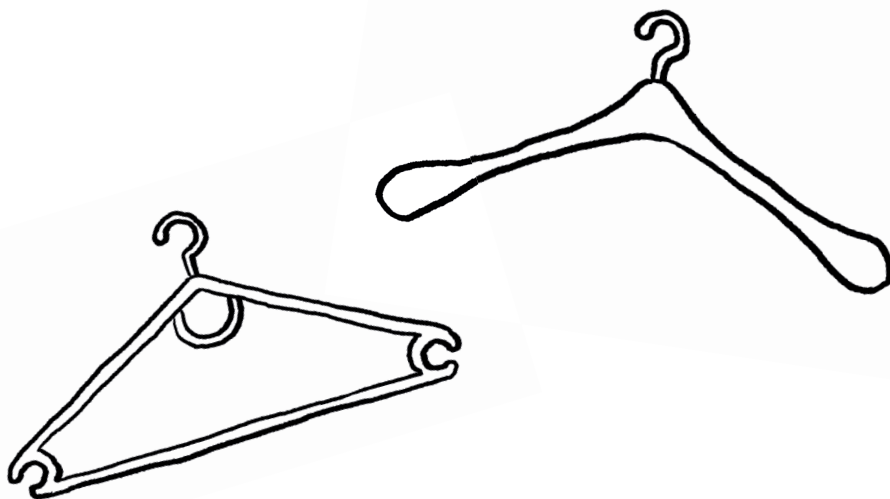
Stanoviště č. 1:

Přiřaďte 3 anglická slova ke správným obrázkům. Zjistíte tak pořadí slov, v jakém je potřeba je napsat do čtverečků níže. Pokud to vyřešíte správně, motivujete lid k šetrnějšímu zacházení s věcmi a zdroji a jste na správné cestě k zdárnému cíli. V červených čtverečkách máte vyznačena písmena, která odpovídají znakům šifry.

1.	R					
2.	R					
3.	R					

1.	⊖
2.	⊐
3.	⊕

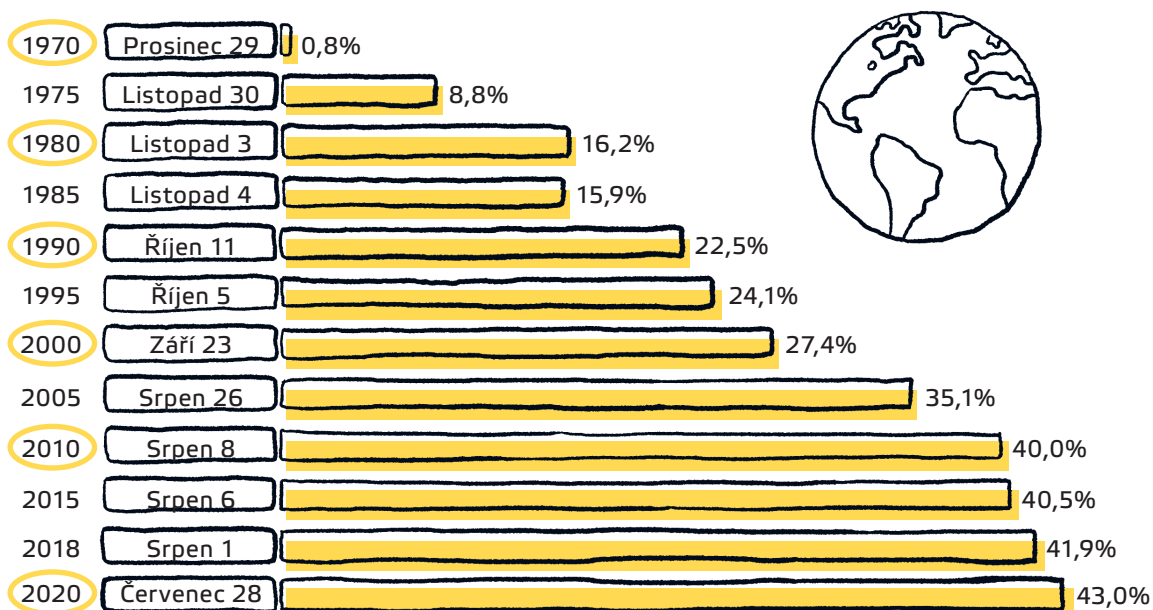
Stanoviště č. 2:

Earth Ower shoot day (DEN PŘEKROČENÍ) je konkrétní den v roce, kdy lidstvo vyčerpalo na planetě všechny přírodní zdroje, které naše planeta vyprodukuje za jeden rok. Od daného data žijeme na Zemi na dluh. Spotřebováváme víc, než planeta stačí vyprodukovat.

Pokud bychom se na Zemi chovali stejně jako doposud a lidská spotřeba by rostla stejným tempem, v jakém desetiletí bychom vyčerpali přírodní zdroje planety již v květnu? Abyste zjistili správný kód k odemknutí, zadejte počáteční rok desetiletí.

Den překročení kapacity Země přichází každým rokem dříve

Podíl roku zbývajícího po dni překročení Země

田

F

Q

Q

—

i

×

X

^

L

▷

V W

Stanoviště č. 3:

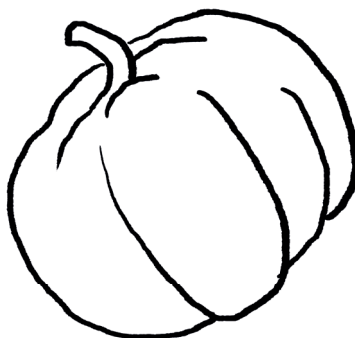
Doplňte do věty slova tak, aby odpovídala pravdě. K řešení vám pomohou tabulky.

Měli bychom omezit množství zkonsumovaného — — — —, a zařadit do našeho jídelníčku více — — — — — — — — Y, — B I — — — — — a čerstvého — — — — —. Tím snížíme množství vody a emise CO₂ vyprodukované při výrobě a zpracování potravin. Přispíváme tak k záchraně planety. Písmena v červených políčkách napište ve stejném pořadí, jako jsou v textu, do níže připravených políček, zjistíte tak další šifrové znaky.

Food	CO ₂ kilos equivalent
Beef	27
Cheese	13,5
Pork	12,1
Turkey	10,9
Chicken	6,9
Tuna	6,1
Eggs	4,8
Potatoes	2,9
Rice	2,7
Nuts	2,3
Vegetables	2
Milk	1,9
Fruit	1,1
Lentils	0,9

Potraviny	CO ₂ kg/na kg potravin
Hovězí	27
Sýr	13,5
Vepřové	12,1
Krůtí	10,9
Kuřecí	6,9
Tuňák	6,1
Vejce	4,8
Brambory	2,9
Rýže	2,7
Ořechy	2,3
Zelenina	2
Mléko	1,9
Ovoce	1,1
Čočka	0,9

1.
2.
3.
4.

Stanoviště č. 4:

Najděte na triku zemi, kde bylo triko vyrobeno. Kolik kilometrů muselo urazit z místa výroby k nám? Pomůže vám měřítko na mapě.

Např. při měřítku 1:120 000 000 je 1 cm na mapě ve skutečnosti 120 000 000 cm. Kterému číslu je váš výpočet nejbližší? a) 3000 km, b) 7500 km, c) 42 000 km

Jakmile vypočítáte správný údaj, podaří se vám přesvědčit lidstvo, že kupování oblečení z velkých dálek není udržitelné pro planetu. Taktéž je namotivujete, že nepotřebují kupovat stále další a další nové oblečení. Lidé se začnou chovat díky vám tak, že pokud se jim daný kousek už nelíbí, zkusí ho s někým vyměnit, pokud se udělá na oblečení dírka, zašije ji. Pokud si bude chtít něco koupit, zkusí nejdřív obejít secondhandy. A když ani tam nespěje, koupí si věc novou.

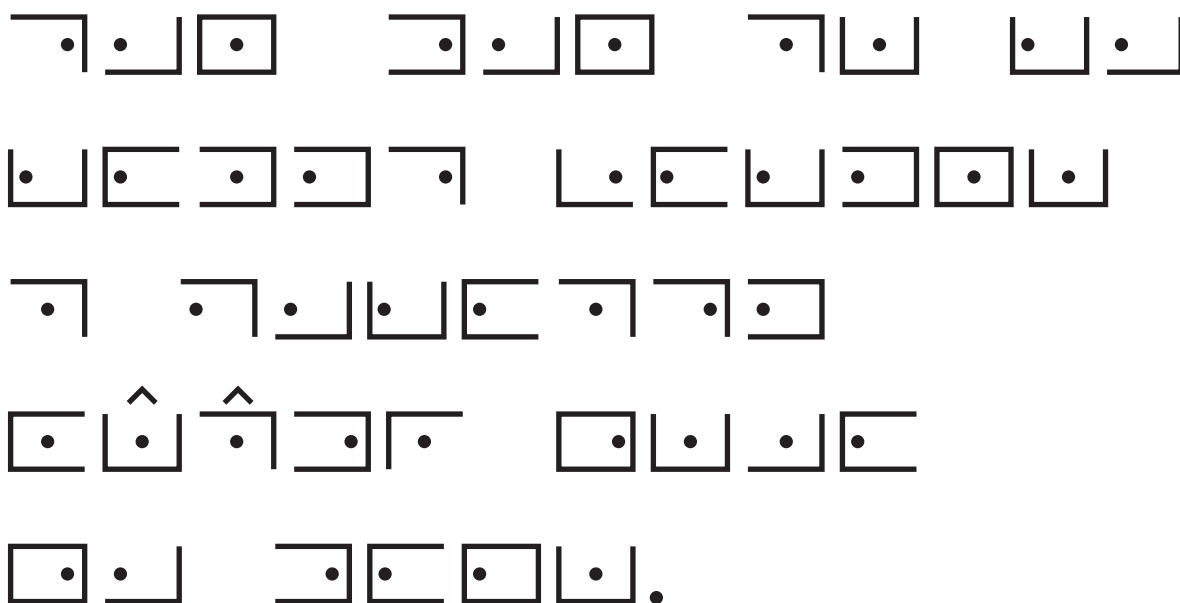
Zjištěný číselný údaj vám pomůže k vyluštění dalších šifer. První číslice ve správně zvoleném čísle (a, b, c) určuje pořadí písmene: B - K - I - C - O - E - A - T - X

Stanoviště č. 5:

Jakmile vyluštíte tajné písmo, podaří se vám vysvětlit lidem, že je lepší více využívat k dopravě kolo nebo autobus či vlak. Je to mnohem šetrnější k přírodě.

Třinácté, dvacáté třetí, třicáté, třicáté čtvrté a čtyřicáté první písmeno vám prozradí další část tajné šifry.

A B C

D E F

G H CH

I J K

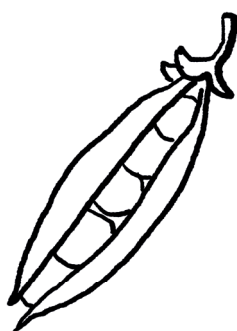
L M N

O P Q

R S T

U V W

X Y Z

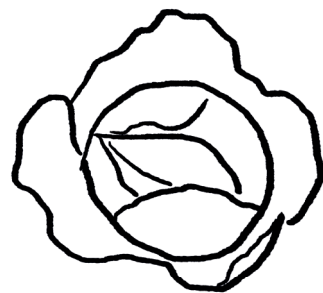
13

23

30

34

41

Stanoviště č. 6:

Pokud vyjmenujete alespoň tři způsoby, jak šetřit elektrickou energií, motivujete vaše spoluobčany, aby skutečně šetřili elektrickou energií. Její nadměrná spotřeba velmi drancuje planetu. Jakmile máte tři způsoby vymyšlené, běžte je sdělit paní/panu, učitelce/učiteli.

S

B

E

H

G

Z

T

I

